

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Ludvíka Davida o ústavní stížnosti stěžovatele **M. S.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody, zastoupeného JUDr. Markem Kocábem, advokátem, se sídlem Pod Šternberkem 306, Zlín a o ústavní stížnosti stěžovatele **D. Š.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody, zastoupeného JUDr. Vítem Buršou, advokátem, se sídlem Růžová 1254, Uherské Hradiště, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. května 2018 č. j. 1 To 65/2017-4234 a usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 9. října 2017 č. j. 61 T 15/2013-4007, za účasti Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně a Vrchního soudu v Olomouci, jako účastníků řízení, takto:

- I. Ústavní stížnosti dosud vedené pod sp. zn. II. ÚS 2587/18 a sp. zn. II. ÚS 2722/18 se spojují ke společnému řízení a budou nadále vedeny pod sp. zn. II. ÚS 2587/18.**
- II. Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. května 2018, č. j. 1 To 65/2017-4234, byla porušena základní práva stěžovatelů na spravedlivý proces zaručená čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- III. Toto rozhodnutí se proto ruší.**
- IV. Ve zbývajících částech se ústavní stížnosti odmítají.**

Odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatelé M. S. (dále jen „první stěžovatel“) a D. Š. (dále jen „druhý stěžovatel“) se svými ústavními stížnostmi domáhají zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tím, že jimi byla porušena jejich základní práva na spravedlivý proces a soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), porušen princip presumpce nevinny zakotvený v čl. 40 odst. 2 Listiny a princip rovnosti účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny, a dále práva na spravedlivý proces vyplývající z čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a z čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

2. Oba stěžovatelé byli rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 6. 2014 č. j. 3 To 50/2014-3367, vydaným v návaznosti na rozsudek Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 10. 4. 2014 č. j. 61 T 15/2013-3252, uznáni vinnými zvláště závažným zločinem vraždy podle § 140 odst. 1, 3 písm. i), j) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen

„trestní zákoník“) spáchaným ve formě spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku, kterého se měli dopustit zjednodušeně řečeno tím, že společně v přesně nezjištěné době dne 22. 9. 2011 ve večerních hodinách, pravděpodobně mezi 19:00 hod. a 20:00 hod., přesně nezjištěným způsobem vnikli do rodinného domu poškozeného s cílem zmocnit se pro vlastní obohacení peněz a šperků, přičemž v souvislosti s tím úmyslně usmrtili poškozeného mnohačetnými velmi intenzivními ranami do hlavy a dalších částí těla, čímž mu způsobili rozsáhlá zranění zejména v oblasti hlavy, tedy zranění neslučitelná se životem, přičemž bezprostřední příčinou smrti poškozeného byl otok mozku, a na následky zranění poškozený zemřel, a současně způsobili celkovou škodu odcizením ve výši 17 100 Kč. Oběma stěžovateli byly uloženy souhrnné výjimečné tresty odnětí svobody, prvnímu stěžovateli ve výměře 20 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou, druhému stěžovateli ve výměře 24 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl rovněž zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Současně byla oběma stěžovateli uložena povinnost společně a nerozdílně nahradit vzniklou škodu.

3. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podali první stěžovatel dne 1. 9. 2014 a druhý stěžovatel dne 3. 9. 2014 dovolání, která Nejvyšší soud usnesením ze dne 28. 1. 2015 č. j. 3 Tdo 61/2015-68, odmítl.

4. Oba stěžovatelé podali proti všem rozhodnutím obecných soudů samostatné ústavní stížnosti, o nichž Ústavní soud rozhodl odděleně. Nejprve nálezem sp. zn. IV. ÚS 1098/15 ze dne 22. 3. 2016 (N 47/80 SbNU 573, všechna citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>) zamítl ústavní stížnost druhého stěžovatele. V tomto rozhodnutí Ústavní soud současně podrobně vyložil ústavně konformní způsob používání metody pachové identifikace v trestním řízení. Následně usnesením sp. zn. III. ÚS 1099/15 ze dne 14. 4. 2015 odmítl ústavní stížnost prvního stěžovatele.

5. Dne 27. 8. 2014 podal první stěžovatel první návrh na povolení obnovy řízení ke Krajskému soudu v Brně, pobočce ve Zlíně. Ten usnesením ze dne 16. 10. 2014 č. j. 61 T 15/2013-3588, tento návrh zamítl. Stěžovatel nejprve podal proti usnesení stížnost hned po vyhlášení rozhodnutí, dne 5. 11. 2014 ji vzal zpět.

6. Další návrh na povolení obnovy řízení podal první stěžovatel dne 31. 7. 2015. Dne 3. 10. 2016 pak podal návrh na povolení obnovy řízení druhý stěžovatel, který svůj návrh ještě dvakrát doplnil. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně usnesením ze dne 9. 10. 2017 č. j. 61 T 15/2013-4007, návrhy na povolení obnovy řízení zamítl. Proti tomuto zamítavému usnesení podali oba stěžovatelé do protokolu při veřejném zasedání stížnosti, které později doplnili. V rámci řízení o povolení obnovy řízení navrhli oba stěžovatelé provést několik nových důkazů. Ve fázi řízení před Vrchním soudem v Olomouci pak druhý stěžovatel navrhl provést jako další důkaz metodiku pachové identifikace zpracovanou v rámci projektu *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Svůj návrh odůvodnil tím, že se projekt zabývá metodou pachové identifikace, podmínkami, za kterých se provádí a jejím použitím v trestním řízení. Současně uvedl, že metodika není veřejně dostupná, a proto navrhuje soudu, aby ji vyžádal od Ministerstva vnitra. V druhém doplnění stížnosti předložil stěžovatel jednu z příloh metodiky, a to *Zprávu o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými policejními psy Policie ČR* ze dne 21. 5. 2015. Svůj návrh odůvodnil tím, že skutečnosti obsažené ve zprávě považuje za skutečnosti, které nebyly soudu dříve známé a jsou způsobily přivodit nové rozhodnutí ve věci. Vrchní soud v Olomouci vyžádal od Ministerstva vnitra kompletní metodiku včetně jejích příloh na konci ledna roku 2018. Ve věci nebylo nařízeno veřejné zasedání. Vrchní soud v Olomouci rozhodl

v neveřejném zasedání, ve kterém obě stížnosti usnesením ze dne 14. 5. 2018, č. j. 1 To 65/2017-4234, zamítl jako nedůvodné.

II. Argumentace stěžovatelů

7. První stěžovatel ve své ústavní stížnosti uvedl několik námitek, na základě kterých by dle jeho názoru měla být Ústavním soudem zrušena obě napadená usnesení. Stěžovatel spatřuje porušení svého základního práva dle čl. 38 odst. 2 Listiny v tom, že obecné soudy v řízení o povolení obnovy trestního řízení nepostupovaly bez zbytečných průtahů, jelikož mezi podáním prvního návrhu na povolení obnovy řízení a nařízením prvního veřejného zasedání uplynul jeden rok a téměř pět měsíců. Další průtahy pak podle stěžovatele způsobil postup soudu prvního stupně, který se měl snažit znevěrohodnit důkazy navrhované stěžovatelem, a to žádostmi o právní pomoc do Spojených států amerických. Za další procesní pochybení považuje stěžovatel skutečnost, že Vrchní soud v Olomouci při rozhodování o stížnosti proti zamítavému usnesení o povolení obnovy trestního řízení rozhodl v neveřejném zasedání, čímž porušil práva stěžovatele na veřejné projednání věci a princip kontradiktornosti řízení. K porušení základního práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny dle stěžovatele došlo tím, že oba soudy v řízení o povolení obnovy prováděly dokazování nad rámec nutný pro účely tohoto typu řízení. Jako poslední námitku stěžovatel uvádí porušení zásady presumpce nevinny ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny. Stěžovatel má za to, že soudy přistupovaly k předkládaným důkazům předpojatě, tedy pouze s cílem je zpochybnit. Dle názoru stěžovatele obecné soudy obrátily důkazní břemeno v jeho neprospěch, tím že po něm měly požadovat, aby on sám prokazoval svoji nevinu. Závěrem stěžovatel zpochybňuje dokazování provedené v původním nalézacím řízení, na základě kterého byl uznán vinným zvláště závažným zločinem vraždy.

8. Druhý stěžovatel svou ústavní stížnost rovněž zakládá na několika dílčích námitkách. Podle stěžovatele se soudy dostatečně nevypořádaly s novými důkazy, které byly v obnovovacím řízení navrženy, čímž porušily zásadu zjištění důkazního stavu bez důvodných pochybností. Porušení zásady presumpce nevinny vidí v tom, že obecné soudy nepostupovaly v souladu se zásadou in dubio pro reo, neboť bez dostatečné míry jistoty rozhodly o jeho vině. V souvislosti s touto námitkou stěžovatel odkazuje zejména na provedenou pachovou identifikaci. Dále druhý stěžovatel namítá porušení zásady volného hodnocení důkazů, jelikož podle něj soudy hodnotily provedené důkazy libovolně a nikoliv jednotlivě a ve svém souhrnu. Porušení svých základních práv spatřuje stěžovatel i v porušení zásady zákonně vedeného procesu, které mělo spočívat v tom, že Vrchní soud v Olomouci rozhodl o stížnostech obou stěžovatelů v neveřejném zasedání, ačkoliv prováděl další dokazování ve věci. V této souvislosti stěžovatel odkazuje na skutečnost, že Vrchní soud v Olomouci provedl jako důkaz výsledky projektu „Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace“, které si vyžádal od Ministerstva vnitra. Stěžovatel dle svých slov neměl k tomuto důkazu přístup, a jelikož soud rozhodl v neveřejném zasedání, nemohl se s ním řádně seznámit a vyjádřit se k němu, čímž bylo porušeno jeho právo na obhajobu.

9. Druhý stěžovatel svou ústavní stížnost doplnil o znalecký posudek z oboru zemědělství – kynologie, který se zabývá metodou pachové identifikace. Posudek byl zpracován v rámci jiného trestního řízení vedeného u Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně, podle stěžovatele jsou však jeho závěry použitelné i v jeho trestní věci, jelikož se vztahují k metodě pachové identifikace obecně.

III. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků

10. Ústavní soud vyzval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Vrchní soud v Olomouci a Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně jako účastníky řízení, a Vrchní státní zastupitelství v Olomouci a Krajské státní zastupitelství v Brně, pobočka ve Zlíně jako vedlejší účastníky řízení, aby se vyjádřili k projednávaným ústavním stížnostem.

11. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) zaslal Ústavnímu soudu své vyjádření k oběma ústavním stížnostem. Obsah obou vyjádření je velmi podobný, a to z pochopitelných důvodů, jelikož bylo proti oběma stěžovatelům vedeno společné řízení. K oběma ústavním stížnostem vrchní soud uvedl, že se jejich obsah ve velké míře shoduje s obsahem stížností, které stěžovatelé podali již proti usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně (zde napadené usnesení), a současně odkázal na své předchozí rozhodnutí ve věci. Podrobněji se vrchní soud vyjádřil k námitce stěžovatelů, že jako soud stížnostní rozhodl v neveřejném zasedání, a tím porušil princip kontradiktornosti a právo na veřejné projednání věci. Uvedl, že postupoval v souladu s judikaturou Ústavního soudu, konkrétně stanoviskem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 47/18 ze dne 25. září 2018, jelikož neprováděl ve věci další dokazování, resp. ho nedoplňoval. Materiály, které si pro své rozhodnutí vyžádal, nepovažoval za důkazy mající faktický vztah k věci. Neshledal tak podmínky pro opakování důkazů, případně provedení nových důkazů, a proto rozhodl v neveřejném zasedání. Nadto vrchní soud zdůraznil, že stěžovatelé jsou již pravomocně odsouzeni a záruky spravedlivého procesu tak byly realizovány v řízení, které vedlo k jejich odsouzení, přičemž rozhodnutí byla dále přezkoumána v řízení o mimořádných opravných prostředcích a Ústavním soudem v řízení o ústavních stížnostech. Dodal, že zkoumat podmínky obnovy řízení je především úkolem soudu prvního stupně, který je v této věci neshledal. Vrchní soud zhodnotil tento postup soudu prvního stupně jako správný. K námitce prvního stěžovatele, že bylo porušeno jeho právo na řízení bez zbytečných průtahů, se vyjádřil v tom smyslu, že není opodstatněná vzhledem k uskutečňované právní pomoci, spojení dvou řízení a doplňování návrhů ze strany obou stěžovatelů. Svě vyjádření uzavřel s tím, že ani u jednoho ze stěžovatelů nedošlo k porušení základních práv, a proto navrhl, aby Ústavní soud obě ústavní stížnosti jako nedůvodné zamítl.

12. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně se k zaslaným stížnostem nevyjádřil. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci nevyužilo svého práva vyjádřit se k ústavním stížnostem. Krajské státní zastupitelství v Brně, pobočka ve Zlíně navrholo obě ústavní stížnosti odmítnout jako zjevně neopodstatněné, neboť má za to, že napadenými usneseními nebyla porušena základní práva stěžovatelů.

IV. Procesní podmínky řízení

13. Ústavní soud nejprve zkoumal splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, ve kterém byla vydána rozhodnutí, jež byla napadena ústavními stížnostmi, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Oba stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnosti jsou přípustné, neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

14. Podle ustanovení § 63 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve spojení s ustanovením § 112 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, může Ústavní soud spojit ke společnému projednání věci, které u něho byly zahájeny a skutkově spolu souvisejí, nebo se týkají týchž účastníků či týchž rozhodnutí. Obě ústavní stížnosti tyto podmínky splňují, neboť napadly téže soudkyni zpravodajce, napadají shodná rozhodnutí obecných soudů, která byla vydána v jednom, společném řízení vedeném proti oběma stěžovatelům, a souvisí spolu tak skutkově, v osobách účastníků i v napadených rozhodnutích.

V. Hodnocení Ústavního soudu

15. Ústavní soud předně konstatuje, že jako orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není součástí soustavy soudů (srov. čl. 83, 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují hodnotový základ právního řádu daný zejména ústavním pořádkem České republiky.

16. Ústavní soud se nejprve zabýval procesní námitkou stěžovatelů o tom, že stížnostní soud závažným způsobem porušil jejich práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 a 38 odst. 2 Listiny, a to tím, že o jejich stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení rozhodl v neveřejném zasedání. Tuto námitku shledal Ústavní soud důvodnou.

17. V nyní projednávané věci došlo k tomu, že druhý stěžovatel navrhl v řízení o povolení obnovy (až ve fázi řízení probíhající před vrchním soudem) provedení nového důkazu, a to metodiky pachové identifikace zpracované v rámci projektu *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*, který zadalo Ministerstvo vnitra ke zpracování České zemědělské univerzitě. Druhý stěžovatel vrchnímu soudu sdělil, že se dozvěděl z veřejně dostupných zdrojů, že výše zmíněný projekt a metodika včetně příloh existují, nemá k ní ale (na rozdíl od vrchního soudu) přístup. Navrhl tedy vyžádání metodiky se zdůvodněním, že její závěry se vztahují k metodě pachové identifikace, která byla použita i v jeho trestní věci. Následně druhý stěžovatel svou stížnost doplnil o *Zprávu o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými policejními psy Policie ČR ze dne 21. 5. 2015*, kterou v mezidobí získal. V doplnění stížnosti dále uvedl, že zpráva významně zpochybňuje metodu pachové identifikace tak, jak byla prováděna v době, kdy bylo proti oběma stěžovatelům vedeno trestní řízení, ve kterém byli následně odsouzeni. Závěrem zprávy je konstatování, že způsob, jakým byla pachová identifikace prováděna v době realizace výzkumu, není dostatečně spolehlivý, a proto nelze doporučit použití takto prováděné metody pachové identifikace v trestním řízení. Přitom jedním z hlavních důkazů, na základě kterých byli oba stěžovatelé shledáni vinnými, byly právě pachové stopy nalezené na místě činu. Tuto zprávu proto druhý stěžovatel považoval za novou skutečnost, která nebyla soudu dříve známa a která je způsobitelná přivodit nové rozhodnutí ve věci ve smyslu § 278 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu (dále jen „trestní řád“).

18. Vrchní soud si od Ministerstva vnitra vyžádal kompletní metodiku týkající se metody pachové identifikace, kterou zpracovala Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, katedra obecné zootechniky a etologie, Centrum pro výzkum chování psů České zemědělské univerzity v Praze, a to včetně příloh (mj. zprávy předložené druhým stěžovatelem). Tato metodika obsahuje podrobný rozbor metody pachové identifikace tak, jak

byla prováděna podle tehdy platného pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009 ze dne 1. 7. 2009. Jak vyplývá z protokolu o neveřejném zasedání (č. 1. 4232 soudního spisu), Vrchní soud obsah metodiky i její přílohy přečetl v neveřejném zasedání. Zároveň se k ní podrobně vyjadřuje v bodu 40. napadeného usnesení.

19. Jak již bylo popsáno výše, oba stěžovatelé namítají, že o jejich stížnostech proti napadenému usnesení krajského soudu rozhodl vrchní soud v neveřejném zasedání, ve kterém sám doplňoval dokazování, čímž porušil princip kontradiktornosti a právo na veřejné projednání věci dle čl. 38 odst. 2 Listiny. První stěžovatel navíc, jak tvrdí ve své ústavní stížnosti, ani nevěděl o existenci takové metodiky.

20. Podle ustanovení § 278 odst. 1 trestního řádu se povolí obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele nebo by uložený druh trestu byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Podle ustanovení § 286 odst. 3 trestního řádu je proti rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

21. Ústavní soud se ve své judikatuře již mnohokrát připomněl (srov. nález sp. zn. III. ÚS 608/10 ze dne 26. 8. 2010 (N 173/58 SbNU 513), sp. zn. III. ÚS 1330/11 ze dne 15. 3. 2012 (N 54/64 SbNU 673)), že si je vědom specifík řízení o návrhu na povolení obnovy v trestním řízení. V řízení o povolení obnovy obecné soudy neposuzují otázku viny a trestu, nýbrž se zabývají tím, zda existují ve věci nové relevantní skutečnosti či důkazy ve smyslu § 278 odst. 1 věty první trestního řádu. Přestože se jedná o rozhodování o mimořádném opravném prostředku, nelze v jeho rámci rezignovat na institucionální záruky spravedlivého procesu, jehož součástí jsou i právo na veřejné projednání věci ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny a princip kontradiktornosti řízení.

22. Ústavní soud se dříve také zabýval otázkou, v jaké formě zasedání může rozhodovat soud o stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení. Dle § 286 odst. 1 trestního řádu rozhoduje soud o návrhu na povolení obnovy ve veřejném zasedání, a to s výjimkami uvedenými v § 286 odst. 2 trestního řádu, za jejichž naplnění lze rozhodnout i v neveřejném zasedání. Jak bylo uvedeno výše, proti usnesení o návrhu na povolení obnovy je přípustná stížnost. Hlava sedmá trestního řádu (§ 141 a násl.), upravující řízení o stížnosti, žádnou formu zasedání soudu nestanoví. Současně trestní řád v § 240 stanoví, že soud rozhoduje v neveřejném zasedání tam, kde není zákonem předepsáno, že se rozhoduje v hlavním líčení, veřejném zasedání nebo vazebním zasedání. Z prostého jazykového výkladu tak lze usuzovat, že stížnostní soud může o stížnosti proti usnesení o povolení obnovy trestního řízení rozhodovat v neveřejném zasedání. Takový výklad, byť v souladu se zákonem, není souladný se základními právy stěžovatelů.

23. Zejména formou zasedání soudu při rozhodování o stížnosti proti usnesení o povolení obnovy řízení se Ústavní soud prve podrobně zabýval v pilotním nálezu sp. zn. III. ÚS 608/10 ze dne 26. 8. 2010 (N 173/58 SbNU 513). Ústavní soud zde vyjádřil své přesvědčení, že závěry ohledně práva na přítomnost u jednání a práva vyjádřit se k prováděným důkazům je třeba přiměřeně aplikovat i v případě řízení o povolení obnovy trestního procesu. Ústavní soud pak zaujal právní názor, že z výše uvedených principů

kontradiktornosti a rovnosti stran je třeba vycházet i při hledání ústavně konformního výkladu § 286 odst. 1 a 2 trestního řádu a jeho vztahu k obecné úpravě týkající se stížnosti dle § 141 a násl. trestního řádu a konečně i neveřejného zasedání soudu dle § 240 trestního řádu. Připustil, že s ohledem na znění § 240 trestního řádu lze v neveřejném zasedání rozhodnout i tam, kde výslovně není uvedena (předepsána) žádná forma jednání soudu, tudíž v zásadě může v neveřejném zasedání činit i všechna rozhodnutí o stížnosti (§ 148, 149 trestního řádu), tedy včetně zrušení stížností dotčeného rozhodnutí a vydání vlastního rozhodnutí ve věci dle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu. Dle Ústavního soudu je ovšem nutné vycházet ze specifické povahy obnovy řízení. Byť se v něm nejedná o meritu trestního řízení (o vině a trestu), je toto řízení svým charakterem v řadě ohledů analogické fázi trestního řízení probíhající před soudy ve věci samé. Dokazování prováděné v obnovovacím řízení se nemůže vymykat zásadě volného hodnocení důkazů dle § 2 odst. 6 trestního řádu ani zásadám ústnosti a bezprostřednosti dle § 2 odst. 11 a 12 trestního řádu. Rozhodování soudu druhého stupně o stížnosti dle § 286 odst. 3 trestního řádu je třeba přiměřeným způsobem podrobit zásadám ovládajícím řízení odvolací, a to pokud jde o provádění a hodnocení důkazů odvolacím soudem a jeho vlastní rozhodnutí o meritu věci. Nutno podotknout, že v citovaném případě šlo o skutkově odlišnou situaci, neboť zde stížnostní soud sám rozhodl ke stížnosti státního zástupce tak, že povolení obnovy řízení zamítl, zatímco soud prvního stupně obnovu řízení povolil.

24. Vývoj rozhodovací praxe vedl k tomu, že plénum Ústavního soudu přijalo stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 47/18 ze dne 25. září 2018. V tomto stanovisku Ústavní soud sjednotil poměrně obsáhlou judikaturu k otázce, v jaké formě zasedání má rozhodovat soud o stížnosti proti usnesení o povolení obnovy trestního řízení tak, aby nebyla porušena práva odsouzeného zakotvená čl. 36 a čl. 38 Listiny. Plénum Ústavního soudu po podrobném zmapování dosavadní judikatury dospělo k závěru, že soud může o zamítnutí stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení rozhodnout v neveřejném zasedání tehdy, pokud sám neopakuje či nedoplňuje dokazování. Pokud tedy stížnostní soud sám provádí další dokazování, uplatní se závěry vyslovené ve výše citovaném nálezu sp. zn. III. ÚS 608/10 a dokazování je třeba provádět v souladu se všemi zásadami řádného trestního procesu.

25. Pro posouzení, v jaké formě zasedání měl vrchní soud rozhodnout v nyní projednávané věci, je tak nutné nejprve určit, zda vrchní soud sám prováděl, resp. doplňoval dokazování. Pro zodpovězení této otázky je však třeba nejprve posoudit, zda je možné obsah metodiky pachové identifikace včetně příloh považovat za důkaz, resp. zda se na metodiku vztahují takové podmínky dokazování, které je třeba splnit za účelem zachování všech atributů spravedlivého procesu.

26. Trestní řád v ustanovení § 89 odst. 2 stanoví, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, přičemž vyjmenovává příkladný výčet konkrétních důkazních prostředků. Právní teorie rozeznává v zásadě tři okruhy skutečností, které je v trestním řízení třeba dokazovat, a to okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé, okolnosti důležité pro postup trestního řízení a okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání, a okolnosti důležité pro rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení (srov. PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav, ŘÍHA, Jiří, ŠÁMALOVÁ, Milada, ŠKVAIN, Petr. Trestní řád I, II, III. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 1308. ISBN 978-80-7400-465-0).

27. Jak již Ústavní soud mnohokrát zopakoval, účelem řízení o povolení obnovy řízení není přezkoumávat zákonnost, případně odůvodněnost původního rozhodnutí, jakož ani posuzovat vinu odsouzeného (srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 2731/14 ze dne 13. 10. 2015, nebo obdobně výše citovaný nález sp. zn. III. ÚS 608/10 ze dne 26. 8. 2010 (N 173/58 SbNU 513)). Cílem tohoto řízení je rozhodnout, zda existuje nová skutečnost, resp. důkaz soudu dříve neznámý, který je způsobilý přivodit nové rozhodnutí ve věci. V rámci řízení o povolení obnovy proto obecný soud neprovádí dokazování za účelem zjištění, zda se skutek stal, zda je trestným činem a zda ho spáchal obviněný, jak je tomu v řízení meritorním. Vzhledem ke specifické povaze řízení o povolení obnovy provádí pouze dokazování ohledně toho, zda jsou splněny podmínky pro konání obnoveného řízení ve smyslu § 287 a následně trestního řádu, jinak řečeno dokazuje existenci nové skutečnosti či nového důkazu, který je způsobilý přivodit nové rozhodnutí ve věci.

28. Obsahem metodiky je podrobný popis metody pachové identifikace tak, jak byla prováděna v souladu s pokynem ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009 ze dne 1. 7. 2009. Podle tohoto pokynu byla prováděna i pachová identifikace v rámci řízení vedeného proti stěžovatelům. Součástí metodiky je také *Zpráva o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými policejními psy Policie ČR ze dne 21. 5. 2015*. Ve zprávě se uvádí, že speciálně cvičení psi jsou v zásadě schopni pachovou identifikaci provádět, ale chybovost identifikace je tak vysoká, že ji za stávajících podmínek nelze použít jako důkazní prostředek v trestním řízení. Metodika se zabývá jedním z důkazních prostředků, který byl v řízení použit, přičemž zkoumá jeho obecnou věrohodnost. Lze tak uzavřít, že obsahem metodiky jsou nové vědecké poznatky týkající se metody pachové identifikace. Nový vědecký poznatek, který se vztahuje k zásadnímu důkaznímu prostředku použitému v trestním řízení, je přitom novou skutečností ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu. V rámci obnovovacího řízení tak může metodika sloužit jako důkazní prostředek při dokazování procesní podmínky řízení, tj. dokazování, zda jsou splněny podmínky pro konání obnoveného řízení.

29. Z doplnění stížnosti, které podal druhý stěžovatel k vrchnímu soudu, je patrné, že navrhl provedení metodiky pachové identifikace jako důkazu proto, že její obsah považoval za skutečnost soudu dříve neznámou, která se vztahuje k důkaznímu prostředku použitému v předchozím řízení a která zásadně zpochybňuje tento důkazní prostředek, a proto je způsobilá změnit rozhodnutí o vině. I z druhého doplnění stížnosti (č. I. 4092), kde soudu předkládá *Zprávu o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými policejními psy Policie ČR ze dne 21. 5. 2015*, která je přílohou metodiky, vyplývá, že zamýšlí touto zprávou dokázat existenci nové skutečnosti.

30. Jak vyplývá z výše zmíněného protokolu o neveřejném zasedání, vrchní soud si vyžádal od Ministerstva vnitra kompletní metodiku, jak navrhoval druhý stěžovatel. Ani jednomu ze stěžovatelů však nebylo umožněno se s kompletní metodikou seznámit a vyjádřit se k ní, jelikož ji soud pouze přečetl v neveřejném zasedání, přičemž první stěžovatel ani nevěděl o její existenci. Nadto, jak je patrné z bodu 40 napadeného usnesení vrchního soudu, se soud metodikou zabýval, hodnotil ji a vyjadřoval se k ní. Je tedy patrné, že s ní jako s důkazem zacházel. Stěžovatelům však nebylo umožněno na obsah metodiky a její závěry jakkoliv reagovat, jelikož se s jejím obsahem seznámili až v odůvodnění napadeného usnesení. Vrchní soud učinil své rozhodnutí mimo jiné na podkladě vyžádané metodiky a jejích příloh, aniž by dal stěžovatelům prostor se k jejímu obsahu vyjádřit a aniž by vyslechl jejich argumentaci k tomu, proč ji považují za skutečnost, která je způsobilá v jejich věci

přivodit jiné rozhodnutí. Stěžovatelům tak nebyl dán dostatečný prostor k tomu, aby prezentovali důvody, které podle nich zakládají podmínku pro konání obnoveného řízení.

31. Ústavní soud vyslovil v již citovaném nálezu sp. zn. III. ÚS 608/10, že dokazování prováděné v obnovovacím řízení s cílem zjistit, zda tu jsou navrhovatelem tvrzené nové důkazy nebo skutečnosti ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu, musí mít kontradiktorní charakter. V tomto případě nelze postup vrchního soudu hájit tím, že měli oba stěžovatelé (resp. obhájci) možnost seznámit se s obsahem metodiky v rámci svého práva nahlížet do spisu. První stěžovatel dle svého vlastního tvrzení vůbec nevěděl o tom, že až v této fázi řízení před stížnostním soudem vyšla metodika najevo jakožto nový důkaz, který druhý stěžovatel navrhl soudu vyžádat a provést. Nelze na něm (resp. na jeho obhájci) proto spravedlivě požadovat, aby se v takové situaci ujistil nahlédnutím do spisu, že skutečně nebyl vyžádán a založen do spisu žádný nový důkaz. Stejně tak druhý stěžovatel mohl legitimně očekávat, že pokud navrhne vyžádání a provedení metodiky soudu, jelikož je neveřejná a on sám k ní nemá přístup, bude o tom ze strany soudu informován ve chvíli, kdy soud metodiku získá. Pokud soud vyžádal a založil do spisu dokument, o kterém druhý stěžovatel uvedl, že ho navrhuje provést jako důkaz proto, že podle něj zakládá podmínku pro konání obnoveného řízení, měl o tom oba stěžovatele informovat a dát jim prostor se k obsahu metodiky vyjádřit. Bylo by zcela nefunkční, pokud by soudy v takto pokročilé fázi řízení postupovaly tak, že by strany o nově vyžádaných a založených důkazech neinformovaly a pouze spoléhaly na to, že si strany obsah spisu samy zkontrolují. Obzvláště nepřiměřené je to pak za takové situace, jaká nastala v této věci. Stěžovatelé zcela oprávněně očekávali, že je soud s navrženými důkazy seznámí, když navrhli jejich provedení z toho důvodu, že jsou veřejně nepřístupné. Pokud by Ústavní soud připustil argumentaci spočívající v námitce, že stěžovatelé měli možnost se s důkazy seznámit nahlédnutím do spisu, vytvořil by stranám v trestním řízení novou povinnost průběžně nahlížet do spisu a kontrolovat, zda soud nevyžádal a nezaložil nové důkazy (a to i za situace, kdy navrhnou jejich vyžádání a provedení). Tím spíše, že ani předem nevědí, kdy neveřejné zasedání v jejich věci proběhne.

32. Ústavní soud ještě závěrem připomíná, že ve svém výše citovaném nálezu sp. zn. IV. ÚS 1098/15 ze dne 22. 3. 2016 (N 47/80 SbNU 573), který byl vydán v řízení vedeném proti prvnímu stěžovateli, uvedl jako jednu z podmínek ústavně konformního provedení metody pachové identifikace skutečnost, že prováděná metoda pachové identifikace reflektuje aktuální vědecké poznatky zkoumání této metody (bod 47. cit. nálezu). Už v tomto rozhodnutí tak předjímal, že vědecký poznatek týkající se metody pachové identifikace je pro její použití v trestním řízení klíčový. Jen taková metoda pachové identifikace, která je provedena v souladu s aktuálním vědeckým poznáním, je ústavně konformní. Přestože se tedy Ústavní soud v tuto chvíli nevyjadřuje k tomu, jakou váhu bude mít metodika pachové identifikace jakožto vědecký poznatek v této věci, bude třeba, aby se s ní vrchní soud ve svém rozhodování náležitě vypořádal a podrobil ji řádnému dokazování.

33. Vrchní soud tak tím, že rozhodl o zamítnutí stížnosti proti zamítavému usnesení o povolení obnovy řízení v neveřejném zasedání, aniž by stěžovatele seznámil s navrženými důkazy a umožnil jim se k nim vyjádřit, porušil práva stěžovatelů na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům dle čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i princip kontradiktornosti řízení.

VI. Závěr

34. Ústavnímu soudu v této fázi nepřísluší hodnotit, zda je obsah metodiky takovou novou skutečností, která je způsobilá přivodit nové rozhodnutí v této konkrétní věci. Ústavní soud proto ani nepředjímá, zda jsou v tomto řízení splněny podmínky pro konání obnoveného řízení. Ústavní soud již ve své předchozí judikatuře dovedl, že **neprovádí-li soud při rozhodování o stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení dokazování, může rozhodnout v neveřejném zasedání.** V nyní projednávané věci je však třeba vycházet z toho, že **vědecký poznatek zásadně se týkající věrohodnosti důkazního prostředku, který byl použit v meritorním řízení o vině a trestu, je novou skutečností ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu, kterou je třeba dokazovat v obnovovacím řízení jako podmínku pro konání obnoveného řízení, a proto se na ni vztahují základní procesní práva stěžovatelů, zejména právo vyjádřit se ke všem provedeným důkazům ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i zásada kontradiktornosti řízení. Pokud tak soud provádí, respektive doplňuje dokazování nosičem, který obsahuje vědecký poznatek, který není veřejný, a proto není stranám znám, musí dokazování provádět ve veřejném zasedání tak, aby byla zaručena všechna ústavně zaručená procesní práva stran.**

35. Jelikož Ústavní soud vyhověl procesní námitce stěžovatelů a shledal, že došlo k porušení procesních práv stěžovatelů na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a veřejné projednání věci dle čl. 38 odst. 2 Listiny, nezabýval se dalšími věcnými námitkami stěžovatelů. Je třeba nejprve dát prostor stěžovatelům hájit se před obecnými soudy a vyjádřit se k prováděným důkazům v rámci řádného procesu.

36. Ústavní soud připomíná, že v souladu s čl. 4 Ústavy je povinností všech soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám. Ústavní soud proto ve své činnosti vychází z principu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů [nález sp. zn. III. ÚS 148/97 ze dne 25. 9. 1997 (N 113/9 SbNU 65)] a zasahuje do jejich činnosti jedinečně tehdy, je-li to nezbytné pro ochranu základních práv a svobod. Tento princip se projevuje i v subsidiaritě ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů), která je zásadně (srov. § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu) až posledním prostředkem ochrany základních práv a svobod. Z principu minimalizace zásahů a ze subsidiarity ústavní stížnosti Ústavní soud dovedl své oprávnění odmítnout část ústavní stížnosti pro nepřípustnost [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu] v situacích, kdy zrušením jen jednoho (nebo části) z napadených rozhodnutí je znovu vytvořen obecným soudům dostatečný prostor pro to, aby samy poskytly ochranu základním právům a svobodám [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 74/06 ze dne 3. 10. 2006 (N 175/43 SbNU 17), bod 5; nález sp. zn. II. ÚS 200/13 ze dne 16. 7. 2013 (N 123/70 SbNU 127); nález sp. zn. III. ÚS 2428/13 ze dne 13. 6. 2014 (N 123/73 SbNU 869); nález sp. zn. IV. ÚS 2722/13 ze dne 3. 2. 2015 (N 22/76 SbNU 313), bod 28].

37. V projednávaném případě bude zrušením rozhodnutí vrchního soudu stěžovatelům vytvořen prostor pro uplatnění jejich argumentace k tomu, proč jsou podle nich splněny podmínky pro konání obnoveného řízení. V této situaci proto není třeba, aby Ústavní soud sám přezkoumával i usnesení krajského soudu. Ústavní stížnost je proto v této části nepřípustná.

38. Ústavní soud na základě výše uvedených důvodů ústavním stížnostem částečně vyhověl a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. května 2018, č. j. 1 To 65/2017-4234, podle § 82 odst. 1 a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Vzhledem k

tomu, že k porušení práva na spravedlivý proces stěžovatelů došlo v řízení před Vrchním soudem v Olomouci, nebyl dán důvod rušit i usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 9. 10 2017, č. j. 61 T 15/2013-4007. Ve zbytku ústavní stížnosti odmítl jako nepřípustné podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 25. února 2019

Vojtěch Šimíček
předseda senátu